

Renunțarea la aplicarea pedepsei și amânarea aplicării pedepsei

(Le renoncement a l'application de la peine et l'ajournement de l'application
de la peine)

(The renunciation of the application of the penalty and the adjournment of the
application of the penalty)

Profesor coordonator: Prof. Dr. Valerian Cioclei

Mircea DUB

Student Facultatea de Drept - Universitatea București

Rezumat

„Renunțarea la aplicarea pedepsei” și „Amânarea aplicării pedepsei” sunt două instituții ce reliefează înnoirea legislației penale. Acestea sunt reglementate de Noul Cod Penal (Legea 286/2009) în Titlul III – „Pedepse”, Capitolul V – „ Individualizarea pedepselor”, fiecare reprezentând câte o secțiune distinctă.

„Renunțarea la aplicarea pedepsei constă în posibilitatea conferită instanței de judecată de a renunța definitiv la stabilirea și aplicarea pedepsei, pentru o persoană găsită vinovată de comiterea unei infracțiuni, pentru a cărei îndreptare, având în vedere conduita anterioară și ulterioară comiterii faptei, este suficientă aplicarea unui avertisment, deoarece stabilirea, aplicarea sau executarea unei pedepse ar putea produce o înrăutățire și nicidecum o ameliorare a comportamentului inculpatului.¹”

„Amânarea aplicării pedepsei constă în stabilirea unei pedepse pentru o persoană găsită vinovată de săvârșirea unei infracțiuni și amânarea temporară a aplicării acesteia, atunci când pedeapsa concret stabilită este amenda sau închisoarea de cel mult 2 ani iar instanța apreciază, ținând seama de persoana inculpatului și de conduita avută de acesta anterior și ulterior comiterii infracțiunii, că, în raport cu situația personală a inculpatului, aplicarea imediată a unei pedepse nu este necesară, dar se impune supraveghera conduitei sale pentru o perioadă fixă de 2 ani.²”

Pe parcursul prezentării vor fi subliniate o serie de similitudini între reglementarea actuală și cea a Legii 286/2009, care, alături de contopirea unor dispozițiilor deja existente și de crearea de instituții noi, reprezintă mecanismele prin care s-a creat un Nou Cod Penal, adaptat realităților perioadei actuale, a cărui trăsătură nu trebuie să fie originalitatea ci operativitatea în procesul de stăpânire a fenomenului criminal.

Listă de cuvinte cheie

¹ Expunere de motive – N. C. Pen (Legea 286/2009), C.H.Beck, București, 2009, pg. 26;

² Expunere de motive – N. C. Pen (Legea 286/2009), C.H.Beck, București, 2009, pg. 26;

Avertismentul

Amânarea aplicării pedepsei

Înlocuirea răspunderii penale

Mustrea cu avertisment

Obligația de a nu părăsi țara

Renunțarea la aplicarea pedepsei

Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere

Suspendarea condiționată a executării pedepsei

Résumé

„La renonciation à l' application de la peine” et „L' ajournement de l' application de la peine” sont deux institutions qui soulignent le renouvellement de la législation pénale. Elles sont régies par le Nouveau Code Pénal (La Loi 286/2009) dans le Titre III – „Peines”, Chapitre V – „ Individualisation des peines”, chacune en représentant une section distincte.

„La renonciation à l' application de la peine consiste en la possibilité conférée à la cour de justice de renoncer définitivement à l' établissement et l' application de la peine, pour une personne trouvée coupable d' avoir commis une infraction, pour le redressement de laquelle, vue sa conduite antérieure et ultérieure à l' infraction commise, il suffit d' y appliquer un avertissement, car l' établissement, l' application ou l' exécution d' une peine pourrait produire une détérioration et non pas une amélioration du comportement de l' inculpé.³”

„L' ajournement de l' application de la peine consiste en l' établissement d' une peine pour une personne trouvée coupable d' avoir commis une infraction et l' ajournement temporaire de son application, si la peine concrètement établie est l' amende ou l' emprisonnement de 2 ans au plus et la cour de justice apprécie, en tenant compte de la personne de l' inculpé et de sa conduite antérieure et ultérieure à l' infraction commise, que, en rapport avec la situation personnelle de l' inculpé, l' application immédiate d' une peine n' est pas nécessaire, mais il s' impose de lui surveiller la conduite pour une période fixe de 2 ans.⁴”

Au cours de la présentation on soulignera une série de similitudes entre la réglementation actuelle et celle de la Loi 286/2009, qui, avec le fusionnement de certaines dispositions déjà existantes et la création de nouvelles institutions, représentent les mécanismes qui restent à la base de la création d' un Nouveau Code Pénal, adapté aux réalités de la période actuelle, dont le trait ne doit pas être l' originalité mais l' opérativité dans le processus de maîtrise du phénomène criminel.

Liste de mots-clef

³ Exposition de raisons – Le N. C. Pén (Loi 286/2009), C.H.Beck, Bucarest, 2009, pg. 26;

⁴ Exposition de raisons – Le N. C. Pén (Loi 286/2009), C.H.Beck, Bucarest, 2009 , pg. 26;

Avertissement

Ajournement de l' application de la peine

Remplacement de la responsabilité pénale

Remontrance avec avertissement

Obligation de ne pas quitter le pays

Renonciation à l' application de la peine

Suspension de l' exécution de la peine sous surveillance

Suspension conditionnée de l' exécution de la peine

Summary

„The renunciation to the application of the penalty” and „The postponement of the application of the penalty” are two institutions which point out the renewal of the criminal legislation. They are regulated by the New Criminal Code (Law 286/2009) in Title III – „Penalties”, Chapter V – „ Individualization of penalties”, each representing a distinct section.

„The renunciation to the application of the penalty consists in the possibility conferred to the court of law to renounce definitively to the establishment and application of the penalty, for a person who has been found guilty of committing an infraction, for the recovery of whom, considering his/her behavior previous and subsequent to the deed committed, the application of a warning is sufficient, as the establishment, application or execution of a penalty would produce a deterioration and not an improvement of the accused behavior.⁵”

„The postponement of the application of the penalty consists in establishing a penalty for a person who has been found guilty of committing an infraction and the temporary postponement of its application, when the penalty concretely established is the fine or the imprisonment for 2 years at most and the court of law appreciates, taking into account the accused person and his/ her behavior, previous and subsequent to the deed committed, that, as compared to the accused personal situation, the immediate application of penalty is not necessary, but his/ her behavior’s surveillance is required for a fixed period of 2 years.⁶”

During the presentation a series of similitude shall be underlined between the present regulation and that of the Law 286/2009, which, along with the merging of already existent dispositions and the creation of new institutions, represent the mechanisms at the basis of the creation of the New Criminal Code, adapted to the present period realities, whose characteristic must not be the originality, but the efficiency in the process of controlling the criminal phenomenon.

List of key words

⁵ Exposition of reasons – The N. C. Code (Law 286/2009), C.H.Beck, Bucharest, 2009, pg. 26;

⁶ Exposition of reasons – The N. C. Code (Law 286/2009), C.H.Beck, Bucharest, 2009 , pg. 26;

Obligation not to leave the country

Postponement of the application of the penalty

Replacement of criminal responsibility

Reprimanding by warning

Renunciation to the application of the penalty

Suspension of penalty execution under surveillance

Suspension on probation of penalty execution

Warning

Renunțarea la aplicarea pedepsei și amânarea aplicării pedepsei

„Renunțarea la aplicarea pedepsei” și „Amânarea aplicării pedepsei” sunt două instituții ce reliefează înnoirea legislației penale. Acestea sunt reglementate de Noul Cod Penal (Legea 286/2009) în Titlul III – „Pedepse”, Capitolul V – „ Individualizarea pedepselor”, fiecare reprezentând câte o secțiune distinctă.

„Renunțarea la aplicarea pedepsei constă în posibilitatea conferită instanței de judecată de a renunța definitiv la stabilirea și aplicarea pedepsei, pentru o persoană găsită vinovată de comiterea unei infracțiuni, pentru a cărei îndreptare, având în vedere conduita anterioară și ulterioară comiterii faptei, este suficientă aplicarea unui avertisment, deoarece stabilirea, aplicarea sau executarea unei pedepse ar putea produce o înrăutățire și nicidecum o ameliorare a comportamentului inculpatului.⁷”

„Amânarea aplicării pedepsei constă în stabilirea unei pedepse pentru o persoană găsită vinovată de săvârșirea unei infracțiuni și amânarea temporară a aplicării acesteia, atunci când pedeapsa concret stabilită este amenda sau închisoarea de cel mult 2 ani iar instanța apreciază, ținând seama de persoana inculpatului și de conduita avută de acesta anterior și ulterior comiterii infracțiunii, că, în raport cu situația personală a inculpatului, aplicarea imediată a unei pedepse nu este necesară, dar se impune supraveghera conduitei sale pentru o perioadă fixă de 2 ani.⁸”

Alături de „Renunțarea la aplicarea pedepsei” și „Amânarea aplicării pedepsei” (elemente de noutate) apare „Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere” (instituție modificată față de reglementarea actuală), care reprezintă deasemenea o modalitate de individualizare judiciară a sancțiunilor potrivit N. C. Pen. Elementul de noutate cu privire la individualizarea judiciară a sancțiunii îl reprezintă faptul că în prim-planul procesului de individualizare apare persoana infractorului („periculozitatea infractorului” – art.74 alin. (1) – N. C. Pen), concluzia putându-se trage în urma studierii cuprinsului art. 74 – N. C. Pen unde sunt prezentate șapte criterii în raport cu care se evaluează periculozitatea și personalitatea infractorului (împrejurările și modul de comitere a infracțiunii, precum și mijloacele folosite; starea de pericol creată pentru valoarea ocrotită; natura și gravitatea rezultatului produs ori a altor consecințe ale infracțiunii; motivul săvârșirii infracțiunii și scopul urmărit; natura și frecvența infracțiunilor care constituie antecedente penale ale infractorului; conduita după săvârșirea infracțiunii și în cursul procesului penal; nivelul de educație, vârsta, starea de sănătate, situația familială și socială).

Atenția deosebită acordată persoanei infractorului relevă faptul că legiuitorul apreciază că o sancțiune de același gen și quantum poate avea efecte diferite în funcție de cel asupra căruia se răsfrânge, putând în unele situații să producă mai mult rău decât să ajute la recuperarea inculpatului. Astfel, prin individualizarea judiciară a pedepsei, legiuitorul urmărește stabilirea modului de suportare a coerciției aplicate condamnatului ca urmare a săvârșirii infracțiunii, această operațiune de stabilire a modului de executare având o

⁷ Expunere de motive – N. C. Pen (Legea 286/2009), C.H.Beck, București, 2009, pg. 26;

⁸ Expunere de motive – N. C. Pen (Legea 286/2009), C.H.Beck, București, 2009, pg. 26;

importanță deosebită datorită posibilității de influențare directă și într-o pondere importantă a procesului de recuperare socială a inculpatului.⁹

În lumina N. C. Pen proporționalitatea pedepsei în raport cu gravitatea faptei și pericolozitatea infractorului nu trebuie să se limiteze la natura și cuantumul acesteia ci trebuie să se reflecte și asupra modului de executare, eliminându-se astfel posibilitatea ca îndreptarea făptuitorului să producă efecte contrare scopului propus.

Pe lângă scop, „Renunțarea la aplicarea pedepsei” și „Amânarea aplicării pedepsei” se mai aseamănă prin importanța deosebită acordată persoanei infractorului și conduitei anterioare și ulterioare comiterii faptei. Aceste două aspecte, persoana și conduita infractorului, fac trimitere într-o anumită măsură la instituția dosarului de personalitate¹⁰, dosar întocmit în cursul procesului penal al cărui rol este tocmai acela de a ajuta instanța la individualizarea pedepsei.

Cu privire la „Renunțarea la aplicarea pedepsei” N. C. Pen. în art. 80 reglementează condițiile aplicării acestei instituții. În alin. (1) legiuitorul a marcat situațiile în care se poate dispune renunțarea, aceasta referindu-se pe de-o parte la gravitatea redusă a infracțiunii (din perspectiva naturii și întinderii urmărilor produse, mijloacelor folosite, modului și împrejurărilor în care a fost comisă, motivului și scopului urmărit) și pe de altă parte la persoana infractorului (din perspectiva conduitei avute anterior săvârșirii infracțiunii, eforturilor depuse de acesta pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii, posibilității sale de îndreptare, aprecierii instanței că aplicarea unei pedepse ar fi inoportună din cauza consecințelor pe care le-ar avea asupra persoanei acestuia). Alin. (2) al aceluiași articol menționează aspectele care determină imposibilitatea renunțării la aplicarea pedepsei: condamnarea anterioară a infractorului, cu excepția cazurilor prevăzute în art. 42 lit.a) și b) sau situațiilor pentru care a intervenit reabilitarea ori s-a împlinit termenul de reabilitare; dispunerea, față de același infractor, a renunțării la aplicarea pedepsei în intervalul de 2 ani, anterior datei comiterii infracțiunii pentru care este judecat; sustragerea infractorului de la urmărire penală ori judecată sau încercarea de zădărniciere a aflării adevărului, a identificării ori tragerii la răspundere penală a autorului sau participanților; prevederea de lege, pentru infracțiunea săvârșită, a unei pedepse cu închisoarea mai mare de 3 ani (limită stabilită ca urmare a corelării reglementării din materia „Renunțarea la aplicarea pedepsei” cu reglementarea principiului oportunității).

După cum este menționat și în definiția instituției, odată ce instanța dispune renunțarea la aplicarea pedepsei, aceasta aplică infractorului un avertisment (art. 81 alin. (1) – N. C. Pen.) constând pe de-o parte în prezentarea motivelor care au stat la baza unei asemenea decizii și pe de altă parte în atenționarea asupra conduitei sale viitoare și a consecințelor la care se expune în cazul comiterii unei noi infracțiuni (art.81 alin. (2)).

În cazul concursului de infracțiuni renunțarea la aplicarea pedepsei se poate dispune dacă fiecare dintre infracțiunile concurente îndeplinește condițiile prevăzute la art. 80 alin. (1) și alin.(2), aplicându-se, însă, un singur avertisment (art. 81 alin. (3)).

⁹ Expunere de motive – N. C. Pen (Legea 286/2009), C.H.Beck, București, 2009, pg. 25;

¹⁰ CIOCLEI Valerian – Manual de criminologie, Editia 4, C.H.Beck, București, 2007, pg. 50 - 51;

Ultimul articol al secțiunii a 3-a „Renunțarea la aplicarea pedepsei” este destinat reglementării efectelor renunțării. Astfel, pe de-o parte, persoana față de care s-a dispus renunțarea la aplicarea pedepsei nu este supusă niciunei decăderi, interdicții sau incapacități ce ar putea decurge din infracțiunea săvârșită (art. 82 alin.(1)) iar pe de altă parte, renunțarea la aplicarea pedepsei nu produce efecte nici asupra executării măsurilor de siguranță și nici asupra obligațiilor civile prevăzute în hotărâre (art. 82 alin(2)).

Secțiunea a 4-a din Capitolul V, Titlul III este destinată reglementării „ Amânării aplicării pedepsei”. Primul aspect reglementat în această secțiune este cel referitor la condițiile amânării pedepsei, astfel că primul alineat al art. 83 – N. C. Pen. arată condițiile care trebuie îndeplinite ca instanța să poată dispune amânarea și stabilirea unui termen de supraveghere: pedeapsa stabilită, inclusiv în cazul concursului de infracțiuni, să fie amenda sau închisoarea de cel mult 2 ani; infractorul să nu mai fi fost condamnat anterior la pedeapsa închisorii, cu excepția cazurilor prevăzute în art. 42 lit. a) și b) sau pentru care să fi intervenit reabilitarea ori să se fi împlinit termenul de reabilitare; infractorul să-și fi manifestat acordul de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității; în raport de persoana infractorului, de conduita avută anterior săvârșirii infracțiunii, de eforturile depuse de acesta pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii, precum și de posibilitățile sale de îndreptare, instanța să aprecieze că aplicarea imediată a unei pedepse nu este necesară, dar că se impune supravegherea conduitei sale pentru o perioadă determinată. Există deasemenea și condiții negative, acestea referindu-se la imposibilitatea amânării aplicării pedepsei în cazul infracțiunilor pentru care pedeapsa este de 7 ani sau mai mare, în situația în care infractorul s-a sustras de la urmărirea penală ori judecată sau a încercat zădărnicierea aflării adevărului, a identificării ori tragerii la răspundere penală a autorului sau participanților.

Ca și în cazul „Renunțării la aplicarea pedepsei” este obligatorie atât prezentarea motivelor care au stat la baza unei asemenea decizii cât și atenționarea infractorului asupra conduitei sale viitoare și a consecințelor la care se expune în cazul comiterii unei noi infracțiuni sau în cazul nerespectării măsurilor de supraveghere ori nexecutării obligațiilor pe durata termenului de supraveghere.

Termenul de supraveghere de 2 ani se calculează de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei; pe durata acestuia, persoana față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei trebuind să respecte măsurile de supraveghere și să execute obligațiile ce-i revin, în condițiile stabilite de instanță.

Art. 85 – N. C. Pen. enumeră atât măsurile de supraveghere (alin.(1)) pe care inculpatul trebuie să le respecte cât și obligațiile (alin.(2)) dintre care una sau mai multe îi vor fi supuse spre executare acestuia. Potrivit art.85 alin. (1) măsurile de supraveghere pe care trebuie să le respecte cel față de care s-a dispus măsura „Amânării aplicării pedepsei” sunt următoarele: prezentarea la serviciul de probațiune, la datele fixate de acesta; primirea de vizite din partea unui consilier de probațiune desemnat cu supravegherea sa; anunțarea, în prealabil, a schimbării locuinței și a oricărei deplasări care depășește 5 zile, precum și a întoarcerii; comunicarea schimbării locului de muncă; comunicarea informațiilor și documentelor de natură a permite controlul mijloacelor sale de existență. În ceea ce privește obligațiile, cel față de care s-a dispus măsura „Amânării aplicării pedepsei” trebuie să execute una sau mai multe dintre următoarele: să urmeze un curs de pregătire școlară ori de calificare profesională; să presteze o muncă neremunerată în folosul comunității, pe o perioadă cuprinsă

între 30 și 60 de zile, în condițiile stabilite de instanță, afară de cazul în care, din cauza stării de sănătate, persoana nu poate presta această muncă (numarul zilnic de ore se stabilește prin legea de executare a pedepselor); să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială derulate de către serviciul de probațiune sau organizate în colaborare cu instituții din comunitate; să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală; să nu comunice cu victima sau cu membrii familie acesteia, cu persoanele cu care a comis infracțiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanță, ori să nu se apropie de acestea; să nu se afle în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță; să nu conducă anumite vehicule stabilite de instanță; să nu dețină, să nu folosească și să nu poarte nicio categorie de arme; să nu părăsească teritoriul României fără acordul instanței; să nu ocupe sau să nu exercite funcția, profesia, meseria ori activitatea de care s-a folosit pentru săvârșirea infracțiunii.

Supravegherea persoanei căreia i s-a aplicat „Amânarea aplicării pedepsei” intră în sarcina serviciului de probațiune (potrivit art. 86 – N. C. Pen.), acestui serviciu revenindu-i sarcina să sesizeze instanța dacă în interiorul termenului de supraveghere: au intervenit motive care justifică fie modificarea obligațiilor impuse de instanță, fie încetarea executării unora dintre acestea; persoana supravegheată nu respectă măsurile de supraveghere sau nu execută, în condițiile stabilite, obligațiile ce îi revin; persoana supravegheată nu a îndeplinit obligațiile civile stabilite prin hotărâre, cel mai târziu cu trei luni înainte de expirarea termenului de supraveghere.

Potrivit art. 87 – N. C. Pen. este posibilă modificarea sau încetarea obligațiilor dacă pe parcursul termenului de supraveghere au intervenit motive care justifică fie impunerea unor noi obligații, fie sporirea ori diminuarea condițiilor de executare a celor existente, avându-se în vedere asigurarea de șanse sporite de îndreptare a persoanei supravegheate.

În cazul în care pe parcursul termenului de supraveghere persoana supravegheată, cu rea-credință, nu respectă măsurile de supraveghere sau nu execută obligațiile impuse, instanța poate revoca amânarea și poate dispune aplicarea și executarea pedepsei (art. 88 – N. C. Pen.). Aceeași soluție este avută în vedere, atât în cazul în care persoana pusă sub supraveghere nu îndeplinește integral, până la expirarea termenului de supraveghere, obligațiile impuse (excepție făcând situația când persoana dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească) cât și în cazul când persoana pusă sub supraveghere a săvârșit o nouă infracțiune (cu intenție sau cu intenție depășită) după amânarea aplicării pedepsei, descoperită în interiorul termenului de supraveghere, indiferent de data la care se va pronunța condamnarea pentru cea de-a doua infracțiune. În acest ultim caz, pedeapsa pentru noua infracțiune se calculează conform dispozițiilor privitoare la concursul de infracțiuni. Dacă forma de vinovăție a infracțiunii nou-săvârșite este culpa, revocarea amânării aplicării pedepsei este la aprecierea instanței de judecată.

Pe lângă posibilitatea revocării este reglementată și aceea a anulării amânării pedepsei, în situația în care pe parcursul termenului de supraveghere se descoperă că persoana pusă sub supraveghere a săvârșit o nouă infracțiune înainte de rămânerea definitivă a hotărârii de amânare a aplicării pedepsei, aplicându-se reglementările referitoare la concursul de infracțiuni, recidiva sau pluralitatea intermediară (art. 89 – N. C. Pen.).

În ipoteza unui concurs de infracțiuni, se poate dispune amânarea aplicării pedepsei doar dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute în art. 83 – N. C. Pen.. Într-o atare situație,

termenul de supraveghere se calculează de la data rămânării definitive a hotărârii prin care s-a pronunțat prima hotărâre de amânare a aplicării pedepsei.

Secțiunea se încheie cu dispoziția ce reglementează efectele amânării, care constau în aceea că persoana față de care s-a dispus nu este supusă niciunei decăderi, interdicții sau incapacități ce ar putea decurge din infracțiunea săvârșită, neaplicându-i-se nicio pedeapsă (art. 90 alin.(1)) și în aceea că amânarea aplicării pedepsei nu produce efecte nici asupra executării măsurilor de siguranță și nici asupra obligațiilor civile prevăzute în hotărâre (art. 90 alin(2)).

După cum reiese din reglementarea N. C. Pen. „Renunțarea la aplicarea pedepsei”, „Amânarea aplicării pedepsei” și „Suspendarea executării pedepsei sub supravegherea” sunt concepute într-o succesiune progresivă determinată de gravitatea infracțiunii comise, pericolozitatea infractorului, gradul de intervenție pentru îndreptarea condamnatului și consecințele asupra acestuia¹¹. Caracterul progresiv prin raportare la gravitatea infracțiunii și pericolozitatea infractorului, reiese încă de la începutul secțiunilor, din dispozițiile referitoare la condițiile de aplicare a fiecăreia dintre instituții, diferența cea mai importantă constând în aceea că „Renunțarea la aplicarea pedepsei” se poate dispune doar pentru infracțiunile a căror pedeapsă prevăzută de lege nu depășește pedeapsa cu închisoarea de 3 ani, în schimb „Amânarea aplicării pedepsei” se poate dispune pentru infracțiunile a căror pedeapsă prevăzută de lege este pedeapsa cu închisoarea de până la 7 ani. În ceea ce privește gradul de intervenție pentru îndreptarea condamnatului trebuie menționat că „Renunțarea la aplicarea pedepsei” implică doar prezentarea motivelor luării acestei decizii și urmărilor la care se expune persoana în cauză dacă va mai comite infracțiuni, pe câtă vreme „Amânarea aplicării pedepsei” implică, pe lângă prezentarea motivelor luării acestei decizii și a urmărilor la care se expune persoana în cauză dacă va mai comite infracțiuni, o serie de măsuri de supraveghere și de obligații. Consecința aplicării celor două instituții este aceeași, constând în faptul că persoana față de care s-a dispus renunțarea/amânarea aplicării pedepsei nu este supusă niciunei pedepse, decăderi, interdicții sau incapacități ce ar putea decurge din infracțiunea săvârșită. Mergând mai departe cu asemănările atât renunțarea cât și amânarea aplicării pedepsei rămân fără efecte asupra executării măsurilor de siguranță sau a obligațiilor civile dispuse prin hotărârea de condamnare. Diferența, privind consecințele celor două instituții, este dată de posibilitatea revocării (art. 88 – N. C. Pen.) și nulității (art. 89 – N. C. Pen) aplicării pedepsei, urmări specifice nerespectării obligațiilor sau măsurilor de supraveghere, inexistente în cazul „Renunțării la aplicarea pedepsei”.

Așa cum se precizează și în expunerea de motive a N. C. Pen., „Renunțarea la aplicarea pedepsei” și „Amânarea aplicării pedepsei” sunt două instituții ce confirmă înnoirea legislației penale.¹² Cu toate acestea prin compararea cu dispozițiile C. Pen. în vigoare se observă că cele două nu sunt complet străine.

Astfel, se pot remarca anumite asemănări între „Renunțarea la aplicarea pedepsei” (N.C.Pen.) și „Înlocuirea răspunderii penale”(C. Pen.). În ceea ce privește condițiile de aplicare, aceste instituții nu pot interveni față de cel care a suferit o condamnarea anterioară,

¹¹ Expunere de motive – N. C. Pen (Legea 286/2009), C.H.Beck, București, 2009, pg. 26;

¹² Expunere de motive – N. C. Pen (Legea 286/2009), C.H.Beck, București, 2009, pg. 25;

cu excepția cazurilor prevăzute în art. 38 (conf. C. Pen.)/art. 42 lit.a) și b)(conf. N. C. Pen) sau situațiilor pentru care a intervenit reabilitarea ori s-a împlinit termenul de reabilitare, ba mai mult acestea se pot aplica în cazul infracțiunilor care prezintă un pericol redus pentru societate. O particularitate a C. Pen. în vigoare, este reglementarea mult mai restrictivă în materie, „Înlocuirea răspunderii penale” referindu-se pe de-o parte doar la infracțiunile pentru care pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de cel mult un an, alternativă cu amendă și pe de altă parte la infracțiunile a căror valoare a pagubei nu depășește 10 lei (în cazul celor prevăzute în art. 208, art. 213, art. 215 alin. (1), art. 215¹ alin. (1), art. 217 alin. (1), art. 219 alin. (1)) sau 50 lei (în cazul celor prevăzute de art. 249).

Tot ca o deosebire privind condițiile de aplicare, trebuie amintit art. 90 alin. (1) lit. c, care prevede că făptuitorul trebuie să acopere integral paguba pricinuită prin infracțiune până la pronunțarea hotărârii. Această dispoziție a stârnit controverse în doctrină, motivul fiind neconstituționalitatea textului. În susținerea caracterului neconstituțional al dispoziției unui autori¹³ se întemeiază pe Decizia Curții Constituționale nr. 463/1997 potrivit căreia Curtea stabilește că luarea unor decizii de politică penală (mai precis suspendarea condiționată a executării pedepsei întemeiată pe art.81 alin.(4) – în prezent abrogat) ca urmare a soluționării unei probleme de drept extrapenal, acoperirea prejudiciului, determină o situație discriminatorie, contravenind prevederilor art.4 alin.(2) și art. 16 – Constituție. Astfel, se apreciază că accesul inculpatului la unele măsuri de politică penală neprivative de libertate, nu-i poate fi interzis pe criterii străine justiției penale, precum acoperirea prejudiciului. Pe lângă discriminare pe considerente de avere se poate ajunge în situația ca inculpatul să repare un prejudiciu necauzat de acesta sau unul mai mare decât cel cauzat, doar pentru a beneficia de aceste măsuri de politică penală.¹⁴ Reglementarea din N. C. Pen. elimină această problemă, nemaifacându-se niciun fel de discriminare.

O ultimă importantă asemănare între cele două instituții este cea dintre „Avertismentul” specific renunțării la aplicarea pedepsei și „Mustrea cu avertiment” specifică înlocuirii răspunderii penale, asemănare ce constă în aceea că ambele sunt măsuri cu caracter administrativ ce urmăresc pe de-o parte să mustre inculpatul iar pe de altă parte să-i atragă atenția cu privire la consecințele determinate de săvârșirea unei noi infracțiuni.

Pe lângă asemănările dintre „Renunțarea la aplicarea pedepsei” (N. C. Pen.) și „Înlocuirea răspunderii penale”(C. Pen.) se pot observa o serie de puncte comune între „Amânarea aplicării pedepsei” (N. C. Pen.) și „Suspendarea condiționată a executării pedepsei” (C. Pen.). Similarități între cele două instituții apar încă de la condițiile aplicării acestora: o primă asemănare este aceea că nu se pot aplica aceste instituții celui care a suferit o condamnare anterioară, cu excepția cazurilor prevăzute în art. 38 (conf. C. Pen.)/art. 42 lit.a) și b)(conf. N. C. Pen) sau situațiilor pentru care a intervenit reabilitarea ori s-a împlinit termenul de reabilitare, o a doua privește posibilitatea aplicării lor și în privința concursului de infracțiuni. În plus atât „Amânarea aplicării pedepsei” cât și „Suspendarea condiționată a executării pedepsei” nu produc niciun efect față de măsurile de siguranță și obligațiile civile prevăzute de hotărâre.

¹³ LEFTERACHE Lavinia;

¹⁴ LEFTERACHE Lavinia – Drept penal – Partea generala, Universul Juridic, București, 2009, pg. 596;

Deși diferă prin conținut, întâlnim în cazul ambelor modalități de individualizare a pedepsei instituția revocării acestora, a anulării acestora și cea a termenului (de supraveghere/de încercare). În ceea ce le privește pe primele două, temeiul intervenirii lor în mare este același. Anulare este determinată de săvârșirea unei noi infracțiuni înainte de rămânerea definitivă a hotărârii prin care s-a dispus „Amânarea aplicării pedepsei” sau „Suspendarea condiționată a executării pedepsei”, descoperită în interiorul termenului (de supraveghere/de încercare). Revocarea „Amânării aplicării pedepsei” și „Suspendării condiționate a executării pedepsei” se poate dispune de către instanța de judecată cazul în care pe parcursul termenului (de supraveghere/de încercare) persoana în cauză, cu rea-credință, nu respectă măsurile de supraveghere sau nu execută obligațiile impuse (la amânarea aplicării pedepsei) ori nu execută obligațiile civile (la suspendarea condiționată a executării pedepsei). Aceeași soluție este avută în vedere și când persoana pusă sub supraveghere a săvârșit o nouă infracțiune după amânarea aplicării pedepsei, descoperită în interiorul termenului (de supraveghere/de încercare), indiferent de data la care se va pronunța condamnarea pentru cea de-a doua infracțiune.

O particularitate a individualizării pedepselor prin amânarea aplicării acestora o reprezintă măsurile de supraveghere și obligațiile ce ar putea intra în sarcina inculpatului (art. 85 N. C. Pen.). Cât privește măsurile de supraveghere, acestea reprezintă varianta îmbunătățită a celor dispuse de C. Pen. în vigoare la „Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere” (art.86³ – C. Pen.). Partea mai interesantă este legată de obligațiile ce pot apărea în sarcina inculpatului aici apărând pe lângă obligațiile prevăzute de C. Pen. în vigoare în cadrul aceleiași modalități de individualizare și câteva dintre obligațiile învinutului sau inculpatului ce decurg din „Obligația de a nu părăsi țara¹⁵” (art. 145¹ – C. P. P.): obligația de a nu comunica și de a nu se apropia de victimă, membrii de familie ai acesteia, de persoanele cu care a comis infracțiunea sau de alte persoane stabilite de instanță; obligația de a nu deține, de a nu folosi și a nu purta nicio categorie de arme; obligația de a nu părăsi teritoriul României fără acordul instanței; obligația de a nu ocupa sau exercita funcția, profesia, meseria sau altă activitate de care s-a folosit pentru săvârșirea infracțiunii (instituții cu deosebită importanță în practică datorită favorizării desfașurării cu celeritate a procesului penal¹⁶).

Transformările sociale, politice și economice care au avut loc în societatea românească în cei aproape 40 de ani scurși de la intrarea în vigoare a actualului Codului Penal, împreună cu necesitatea adaptării normelor penale la realitățile actuale au determinat punerea în mișcare a mecanismului controlului fenomenului criminal¹⁷ fapt ce a avut drept rezultat crearea Noului Cod Penal, al cărui scop este stăpânirea acestui fenomen.

Pe parcursul prezentării au fost subliniate o serie de similitudini între reglementarea actuală și cea a Legii 286/2009, care, alături de contopirea unor dispozițiilor deja existente și

¹⁵ NEAGU Ion– Tratat de procedură penală – Partea generală, Universul Juridic, București, 2008, pg. 564 - 565;

¹⁶ CIOBANU Aurel, CRIȘU Anastasiu, ZARAFIU Andrei – Drept procesual penal – Curs selectiv pentru licența, Hanangiu, București, 2008, pg. 42 - 43;

¹⁷ Noțiunea de control al fenomenului criminal cuprinde cunoașterea și stăpânirea acestuia, acesta realizându-se prin contribuția esențială a criminologiei, dreptului penal și politicii anticriminale. (CIOCLEI Valerian – Manual de criminologie, Editia 4, C.H.Beck, București, 2007, pg. 61 - 62;)

de crearea de instituții noi, reprezintă mecanismele prin care s-a creat un Nou Cod Penal, adaptat realităților perioadei actuale, a cărui trăsătură nu trebuie să fie originalitatea ci operativitatea în procesul de stăpânire a fenomenului criminal.

Bibliografie:

1. MITRACHE Constantin, MITRACHE Cristian – Drept penal – Partea generală, Universul Juridic, București, 2007;
2. CIOCLEI Valerian – Manual de criminologie, Editia 4, C.H.Beck, București, 2007;
3. LEFTERACHE Lavinia – Drept penal – Partea generală, Universul Juridic, București, 2009;
4. NEAGU Ion – Tratat de procedură penală – Partea generală, Universul Juridic, București, 2008;
5. CIOBANU Aurel, CRIȘU Anastasiu, ZARAFIU Andrei – Drept procesual penal – Curs selectiv pentru licență, Hanangiu, București, 2008;
6. HOTCA Mihai Adrian – Cod Penal – Comentarii și Explicații, C.H.Beck, București, 2007;

